

5. Predsedničin forum: Bivanjska problematika mladih in starejših – ključ do rešitev

dr. Andreja Cirman, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani
Posebna poročevalka Predsedničinega foruma

Kaj je Predsedničin forum?

- Pobuda Urada predsednice RS za razpravo o ključnih družbenih vprašanjih
- 5. forum posvečen bivanjski problematiki mladih in starejših
- Cilj: povezati stroko, politiko in civilno družbo v iskanju rešitev
- Sodelovalo 22 strokovnjakov v treh tematskih razpravah

Razmere in poglobitni izzivi

- Stanovanjska problematika: ena najtrdovratnejših socialnih težav v Sloveniji
  - 412 stanovanj / 1.000 prebivalcev (EU povprečje 514)
  - 165.576 praznih stanovanj (SURS 2021)
  - Gradnja: le 2,4 stanovanja na 1.000 prebivalcev (2024)
  - Rast cen stanovanj 2015–2025q2: +109 % (Maribor +142 %); rast dohodkov 59% (SURS)
  - Delež javnih najemnih stanovanj: 4 % (EU povprečje 8 %)
- **Mladi:** visoke cene, pomanjkanje študentskih namestitev, pomanjkanje stabilnih zaposlitev, pozna osamosvojitve (29,1 leta), podaljšano bivanje pri starših
- **Starejši:** prevelika in neprilagojena stanovanja, energetska neučinkovitost, socialna izolacija
- **Sistemske težave:** dolgoletna odsotnost vizije, prednost trga pred človekom, zanemarjanje javnega stanovanjskega fonda

Struktura foruma

Tri tematske razprave:

- 1. Mladi na pragu – Kaj zdaj?
- 2. Dostojno bivanje v starosti – Skupaj je lažje biti sam
- 3. Na poti k rešitvam

Cilj: prepoznati izzive in oblikovati priporočila

Razprava 1: Mladi na pragu – Kaj zdaj?

Ključni izzivi:

- 56 % mladih ima stanovanjski problem
- Pomanjkanje študentskih domov
- Primanjkljaj javnih najemnih stanovanj
- Gentrifikacija in kratkoročni najemi
- Pozna osamosvojitve in odseljevanje mladih

Dejstvo: demografski prehod – v osnovni demografski projekciji bomo do 2040 potrebovali samo še 20.000 dodatnih stanovanj

Razprava 2: Dostojno bivanje v starosti – skupaj je lažje biti sam

Ključni izzivi:

- 22 % prebivalcev nad 65 let; 75.000 starejših živi samih
- 90 % v lastniških stanovanjih – pogosto prevelikih enodružinskih hišah
- Pomanjkanje oskrbovanih in skupnostnih oblik
- Socialna izolacija in mobilnostna revščina

Razprava 3: Na poti k rešitvam

- MSP: vizija, zakonodajni okvir in graditev institucionalnih zmožnosti za sistemski pristop k stanovanjski politiki
- Izgradnja 20.000 novih javnih najemnih stanovanj v naslednjih 10 letih:
  - Velika aktivnost SSRS kot investitorja in katalizatorja neprofitnih najemnih stanovanj – priča smo največjemu valu začetka gradnje javnih najemnih stanovanj s kar 2000 stanovanji po vsej Sloveniji
  - Novi akterji - DSU: najemna stanovanja z regulirano najemnino -razvoj okoli 2300 stanovanj in okoli 650 študentskih postelj do 2035.
- Najemni fond bo uspešen in trajnosten, v kolikor bo zasnovan tako, da bo najemnina pokrivala stroške
  - Dosegljivost najemnin se dosega z učinkovito zemljiško politiko in konkurenčno gradnjo, ki omogočajo sprjemljivo stroškovno najemnino; za ranljive skupine pa s stanovanjskimi subvencijami (dodatki) in ne z administrativno nizkimi najemnini na račun izvajalcev.

Poti k rešitvam

Imamo dobre prakse

- Visoka aktivnost SSRS, aktivacija DSU
- Občina Tolmin
- Nabor raznovrstnih inštrumentov JSS MOL, ki nagovarja raznolike stanovanjske izzive različnih segmentov

Imamo znanje:

- Potreba po podatkovnih bazah in analizah
- Vloga univerz in inštitutov
- Prenos dobrih praks in tehnična podpora iz tujine

Temeljna priporočila foruma

Prvo temeljno priporočilo

Ključni nalogi za prihodnje sta:

1. odprava primanjkljaja s povečanjem obsega javnega najemnega fonda in obsežno aktivacijo obstoječih stanovanj
2. pomoč mladim in prestrukturiranje obstoječih stanovanj glede na potrebe starajočega se prebivalstva.

Temeljna priporočila foruma

Drugo temeljno priporočilo

Nujna je odprava primanjkljaja s povečanjem obsega javnega najemnega fonda in obsežno aktivacijo obstoječih stanovanj:

- vzdržen javni najemni fond kot hrbtenica dostopnega in kakovostnega bivanja, cenovno sidro zasebnemu najemu,
- potrebno je dolgoročno stabilno financiranje, stroškovno zasnovane najemnine in ustrezne spobude neprofitnim akterjev,
- za uspešno črpanje evropskih sredstev so potrebna razpoložljiva zemljišča in pripravljeni projekti,
- nujna je podpora samoorganizaciji državljanov v obliki zadrug,

Temeljna priporočila foruma

Drugo temeljno priporočilo (nadaljevanje):

Nujna je odprava primanjkljaja s povečanjem obsega javnega najemnega fonda in obsežno aktivacijo obstoječih stanovanj:

- nujno je povečanje zmogljivosti študentskih domov in ustreznih nastanitev za delovne migrante,
- nujno je omejevanje rabe stanovanj za nestanovanjske namene,
- potrebna je podpora najemnikom z vzpostavitvijo svetovalne mreže,
- učinkovitejša zaščita najemodajalcev in ureditev najemodajalstva kot dejavnosti,
- potrebne so davčne spodbude za dolgoročno oddajanje,
- nujna je redefinicija javne najemne službe.

Temeljna priporočila foruma

Tretje temeljno priporočilo:

Pomoč mladim in prestrukturiranje obstoječih stanovanj glede na potrebe starajočega se prebivalstva.

Mladi:

- zmanjšanje primanjkljaja,
- povečanje obsega javnega najemnega sektorja, namenjenega mladim,
- uravnotežen prostorski razvoj,
- pridobitev stanovanj tudi s prenovo zaščitenih stavb v starih mestnih jedrih.

Temeljna priporočila foruma

Tretje temeljno priporočilo:

Pomoč mladim in prestrukturiranje obstoječih stanovanj glede na potrebe starajočega se prebivalstva.

Starejši:

- prilagoditve: dvigala, energetska sanacija, prilagoditev stanovanj, oskrbovana stanovanja s spremljajočo oskrbo,
- skupnostne in medgeneracijske oblike bivanja,
- poudarek prenovi in novi uporabi (brownfield) - s kakovostno arhitekturo oblikovati starostnikom primerne namestitve tudi s ponovnim razvojem opuščenih nepremičnin.
- podpora menjavi stanovanj za ustrežnejša bivališča (tudi preko javne najemne službe).

Temeljna priporočila foruma

Četrto temeljno priporočilo:

Nacionalni stanovanjski program, mora biti

- dolgoročen, vzdržen, stabilen in nadstrankarski,
- podprt s stabilnimi in predvidljivimi viri ter prostorskimi inštrumenti,
- strateško umeščen v druge razvojne politike

Temeljna priporočila foruma

Četrto temeljno priporočilo:

Nov NSP morajo s spremljajočimi ukrepi podpirati:

- učinkovitejši proces zagotavljanja stanovanj za vse akterje
- učinkovitejša zemljiška politika
- ustrezne podporne politike najemnim razmerjem vseh oblik, ki bodo zagotavljala spodbude, varnost in stabilnost najemnih razmerij
- vsi akterji - uresničevanje ciljev Nacionalnega stanovanjskega programa na lokalni ravni ni le stvar prostovoljne izbire občine, temveč skupna odgovornost, ki zahteva usklajeno in aktivno sodelovanje vseh ravni oblasti v skrbi za dostopno in dostojno bivanje za vse generacije

Sklep

- Stanovanjska politika mora postati ključna razvojna politika države, ne zgolj socialni instrument. Okrepiti moramo institucionalne kapacitete, izboljšati podatkovne podlage in zagotoviti trajno sodelovanje med različnimi deležniki.

Predsednica RS: »*Ko rešujemo stanovanjsko stisko mladih, krepimo njihovo prihodnost. Ko izboljšujemo pogoje bivanja starejših, ohranjamo njihovo dostojanstvo.*«

- Reševanje bivalnih izzivov je vlaganje v prihodnost